

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
кафедра військової підготовки

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ

Навчальна дисципліна: „Військова підготовка”
Модуль 3.1.: „Тактична підготовка ”

Заняття: лекція № 1

**Тема №1 Організація та бойове призначення
механізованих та танкових підрозділів
Сухопутних військ ЗС України.**

Заняття № 1. Обов'язки солдата в бою.

Зміст

I. Вступ.

II. Основна частина.

Навчальні питання:

1. Збройні Сили України, їх склад та призначення.
2. Обов'язки і поведінка солдата в бою.
3. Правила, що захищають осіб, які не беруть участі у бойових діях.
4. Статус військовополоненого, поводження з військовополоненими. Захист культурних цінностей та цивільних осіб.

Література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, Ч. II (Батальйон, рота), Командування СВ ЗСУ, Київ, 2016.
2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, Ч. III (Взвод, відділення, екіпаж), Командування СВ ЗСУ, Київ, 2016.
3. Загальна тактика. Солдат, відділення в бою. НУБіП України. Київ, 2010
4. Підручник сержанта механізованих військ. МОУ Київ, 2006.
5. Керівництво по застосуванню норм міжнародного гуманітарного права в Збройних Силах України: Наказ Міністра оборони України від 11 вересня 2004 р. № 400. - К.: Видавництво "Варта", 2004.

Завдання на самостійну роботу:

Заняття № 2. (проводиться у ВНП).

1. Положення законодавчих актів України щодо військової служби.
2. Законодавчі акти України щодо признання міжнародний договорів.

Подальший розвиток збройних сил в Україні, особливо в радянський період, пов'язаний з існуванням в ній Червоної Армії до 1946 р., а потім— Радянської Армії.

24 серпня 1991 року, після розпаду СРСР, Верховна Рада України проголосила незалежність нашої держави й ухвалила постанову про створення власних збройних сил — Збройних Сил України.

Після розпаду Радянського Союзу і проголошення в 1991 році незалежності, Україна успадкувала одне з найбільш потужних угруповань військ у Європі, оснащене ядерною зброєю та в цілому відносно сучасними зразками звичайного озброєння та військової техніки. На території України на той час дислокувалися: ракетна армія, три загальновійськові та дві танкові армії, один армійський корпус, чотири повітряні армії, окрема армія Протиповітряної оборони (ППО), Чорноморський флот.

Усього угруповання військ і сил нараховувало біля 780 тисяч чоловік особового складу, 6,5 тисячі танків, близько 7 тисяч бойових броньованих машин, до 1,5 тисячі бойових літаків, понад 350 кораблів та суден забезпечення, 1272 стратегічних ядерних боєголовок міжконтинентальних балістичних ракет та майже 2,5 тисячі одиниць тактичної ядерної зброї. Проте це не були ще Збройні Сили незалежної держави в повному розумінні цього слова, Україна отримала лише окремі фрагменти військової машини Радянського Союзу. Тому 24 серпня 1991 року Верховна Рада України ухвалила рішення про взяття під свою юрисдикцію усіх розташованих на українському терені військових формувань Збройних сил колишнього СРСР, та про створення одного з ключових відомств - Міністерства оборони України. З цього часу наша держава стає лідером серед колишніх радянських республік у справі створення власної армії, вбачаючи в ній основу і гаранта реальної державності. Уряд України приступив до створення Збройних Сил та інших військових формувань. Процес військового будівництва в Україні умовно можна розподілити на три основні етапи: перший, з 1991 по 1996 роки - формування основ Збройних Сил України;

другий, з 1997 по цей час - подальше будівництво Збройних Сил України; третій, з 2001 року - реформування та розвиток Збройних Сил України. Характерними ознаками першого з них були одночасне формування правової основи діяльності Збройних Сил, реорганізація їх структур, створення відповідних систем управління, забезпечення та інших елементів, необхідних для їх функціонування. При цьому становлення Збройних Сил України у згаданий період супроводжувався значним скороченням військових структур, чисельності особового складу, кількості озброєнь та військової техніки. Так, на кінець 1996 року було скорочено понад 3,5 тисячі різноманітних військових структур, майже 410 тисяч чоловік особового складу. Значно зменшилася кількість озброєнь та військової техніки: бойових літаків - на 600 одиниць, вертольотів - майже на 250 одиниць, парк танків та бойових броньованих машин скоротився майже на 2400 і 2000 відповідно. В основу процесу створення власного війська були закладені політичне рішення керівництва України стосовно без'ядерного і позаблокового статусу держави. При цьому

враховувалися також обмеження, пов'язані з ратифікацією Договору "Про звичайні збройні сили в Європі" та виконанням Ташкентської Угоди 1992 року, якою встановлювалися не тільки максимальні рівні озброєння для кожної держави колишнього СРСР, а й для так званого "флангового району".- В Україні до нього входили Миколаївська, Херсонська, Запорізька області та Автономна Республіка Крим. У стислі терміни Верховною Радою України був прийнятий пакет законодавчих актів стосовно воєнної сфери :Концепція оборони і будівництва Збройних Сил України, постанова "Про Раду оборони України", Закони України "Про оборону України", "Про Збройні Сили України", Воєнна доктрина України тощо. На ті ж роки припадає й реалізація ядерного роззброєння України. Воно є однією із найбільш значних історичних подій кінця ХХ-го сторіччя. Вперше в історії людства держава добровільно відмовилася від володіння ядерною зброєю. На 1 червня 1996 року на території України не залишилося жодного ядерного боєзаряду або боєприпасу. Незважаючи на різноманітні труднощі того періоду були закладені основи національного війська незалежної держави: за короткий термін були створені Міністерство оборони. Генеральний штаб, види Збройних Сил, системи управління, підготовки і всебічного забезпечення військ (сил) тощо.

Проте, з часом стало зрозумілим, що процес будівництва Збройних Сил лише починався. І справа тут полягала не тільки у тому, що у той період не було системного підходу та чітко визначеного, послідовного плану до розв'язання проблем військового будівництва, а й бракувало підготовлених кадрів для його розробки та реалізації. Негативно вплинула на процес військового будівництва також часта зміна керівництва військового відомства. Так, з 1991 по 1996 роки змінилося три Міністри оборони і чотири начальники Генерального штабу. З початком формування Збройних Сил України було оновлено понад 70% керівного складу. Змінилися майже усі командувачі військ військових округів, армій, командири корпусів та дивізій. На розв'язання проблем того періоду наклалися труднощі, пов'язані зі значним міждержавним переміщенням військових кадрів. З 1991 по 1994 роки з України в інші держави було переведено близько 12 тисяч офіцерів та прапорщиків і понад 33 тисячі повернулося на Батьківщину.

Безумовно, головною причиною незадовільного виконання основних заходів будівництва Збройних Сил України було постійне зниження у Державному бюджеті України, як загальної частки видатків на національну оборону взагалі, так і, витрат на утримання Збройних Сил, закупівлю озброєння і військової техніки, проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт зокрема. Ці та інші чинники зумовлювали необхідність розробки обґрунтованої Державної програми будівництва та розвитку Збройних Сил України, яка б не лише визначила напрями та пріоритети будівництва національних Збройних Сил. а й - збалансувала б їх завдання, структуру, чисельність з потенційними воєнними загрозами та викликами національній безпеці України та сучасними економічними можливостями держави.

Координація та контроль над Збройними Силами України покладається на Раду національної безпеки й оборони України .

Забезпечення фінансовими і матеріально-технічними ресурсами, озброєнням, військовою технікою, майном, продовольством та іншими засобами здійснює Кабінет Міністрів України.

Безпосереднє керівництво Збройними Силами України покладається на Міністра Оборони України.

II Основна частина

1. Збройні Сили України, їх склад та призначення.

Керівний склад Збройних Сил України:

- Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України;

- Міністр оборони України;

- Головнокомандувач Збройних Сил України.

Відповідно до завдань збройних сил існує її структура, встановлено раціональне співвідношення між видами Збройних Сил та родами військ.

Структура Збройних Сил України включає:

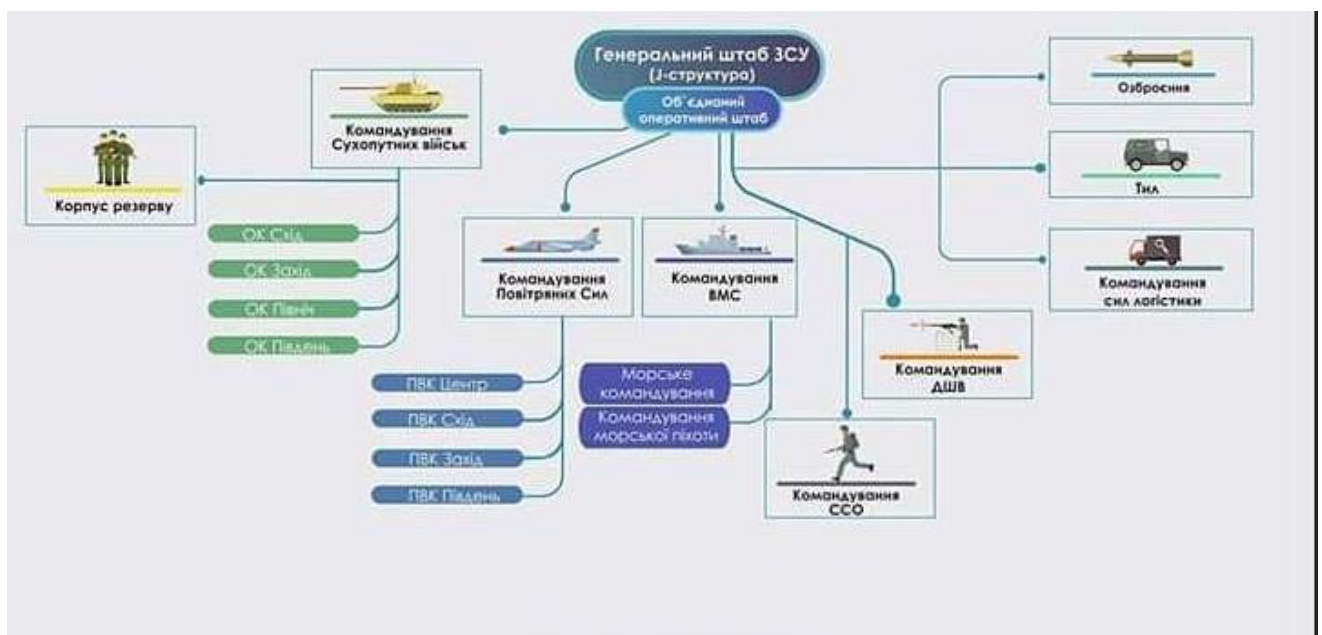
- Міністерство оборони України, яке є центральним органом виконавчої влади і військового управління. У його підпорядкуванні перебувають Збройні Сили України;

- Генеральний штаб Збройних Сил України як основний орган військового управління;

- види Збройних Сил України – Сухопутні війська, Військово-Повітряні Сили, Війська Протиповітряної Оборони, Військово-Морські Сили;

- об'єднання, з'єднання, військові частини, військові навчальні заклади, установи та організації, що не належать до видів Збройних Сил України.

СТРУКТУРА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Співвідношення чисельності особового складу між видами Збройних Сил становить:

- Сухопутні війська України – до 54%;
- Військово-Повітряні Сили України – до 28,5%;
- Військово-Морські Сили України – до 4,5%
- Інші з'єднання, військові частини та установи, які не входять до видів Збройних Сил України – до 12%

2. Склад та призначення родів військ СВ ЗС України.

Сухопутні війська є головним носієм бойової могутності Зброєних Сил незалежної Української держави.

Половина бойового складу Збройних Сил України — це Сухопутні війська. Сьогодні, базуючись саме на Сухопутних військах, у державі створюється сучасна модель Збройних Сил України — оптимальних за чисельністю, мобільних, добре озброєних, всебічно забезпечених і навчених військ, спроможних виконувати покладені на них завдання у будь-яких умовах.

Сухопутні війська є головним носієм бойової могутності Збройних Сил незалежної Української держави. За своїм призначенням та обсягом покладених на них завдань вони відіграють вирішальну роль у виконанні Збройними Силами України своїх функціональних завдань як у мирний, так і у воєнний час, що успішно демонструють військові частини та підрозділи Сухопутних військ під час участі у проведенні антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей. Майже за 7 років ведення бойових дій за особисту мужність та героїзм 23 військовослужбовці Сухопутних військ Збройних Сил України було удостоєно високого звання «Герой України».

Сучасні Сухопутні війська Збройних Сил України — це міцний моноліт механізованих і танкових військ, ракетних військ і артилерії, армійської авіації, частин і підрозділів протиповітряної оборони, спеціальних військ, частин логістичного забезпечення, а також бригад територіальної оборони.

Сухопутні війська Збройних Сил України були сформовані у складі Збройних Сил України на підставі Указу Президента України відповідно до статті 4 Закону України «Про Збройні Сили України» у 1996 році.

На цей час Сухопутні війська Збройних Сил України організаційно складаються з Командування Сухопутних військ Збройних Сил України та частин безпосереднього підпорядкування, оперативних командувань із підпорядкованими частинами, бригад територіальної оборони, Корпусу резерву, вищих військових навчальних закладів, навчальних центрів (шкіл підготовки), центрів підготовки підрозділів, полігонів.

Бойова підготовка військових частин та підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України спрямовується на нарощування (підтримання) бойових спроможностей щодо виконання визначених завдань з урахуванням бойового досвіду, набутого під час проведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції).

Досягнення мети бойової підготовки забезпечується реалізацією комплексу спланованих заходів відповідно до створеної системи підготовки, що включає:

- індивідуальну підготовку особового складу;
- підготовку органів управління (штабів) тактичної ланки;
- підготовку військових частин (підрозділів).

З метою підвищення боєздатності Сухопутних військ Збройних Сил України продовжується удосконалення системи підготовки особового складу:

впроваджуються нові підходи у підготовці військ з урахуванням досвіду набутого під час участі в операції Об'єднаних сил (антитерористичній операції) та стандартів НАТО;

переглянуто в цілому систему бойової підготовки з урахуванням комплектування Збройних Сил України військовослужбовцями строкової служби.

Керівний склад Сухопутних Військ Збройних Сил України

Командувач Сухопутних військ Збройних Сил України;

Начальник штабу — заступник командувача Сухопутних військ Збройних Сил України;

Заступник командувача Сухопутних військ Збройних Сил України;

Командувач територіальної оборони Командування Сухопутних військ Збройних Сил України;

Командувач логістики Командування Сухопутних військ Збройних Сил України.

Роди військ Сухопутних військ Збройних Сил України

Механізовані, танкові війська, що складають основу Сухопутних військ Збройних Сил України, призначені для утримання зайнятих районів, рубежів і позицій, відбиття ударів противника, прориву оборони противника, розгрому його військ, захоплення важливих районів, рубежів і об'єктів, діють у складі морських та повітряних десантів. До складу механізованих і танкових військ входять механізовані, мотопіхотні та танкові бригади. На озброєнні механізованих та танкових військ знаходяться танки Т-64, Т-72, Т-80; бронетранспортери БТР-70, БТР-80 БТР-4Е; бойові машини піхоти БМП-1, БМП-1 з модулем, БМП-2, інші зразки озброєння.

Ракетні війська і артилерія — головний засіб вогневого ураження противника в Сухопутних військах. Ракетні війська і артилерія призначені для ураження засобів масового ураження противника, елементів системи високоточної зброї, артилерії, танків, бойових машин піхоти, протитанкових та інших вогневих засобів, живої сили, вертольотів на посадкових майданчиках, засобів протиповітряної оборони, пунктів управління, радіоелектронних засобів, руйнування фортифікаційних споруд противника, дистанційного мінування місцевості, світлового забезпечення, постановки аерозольних (димових) завіс і виконання інших завдань. У бойових операціях вони виконують переважну більшість завдань вогневого ураження противника.

До складу ракетних військ і артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України входять військові частини тактичних ракет, реактивної, гаубичної, гарматної та протитанкової артилерії, а також артилерійської розвідки.

На озброєнні військових частин і підрозділів ракетних військ і артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України знаходяться: ракетні комплекси тактичних ракет «Точка», реактивні системи залпового вогню типу «Вільха», «Смерч», «Ураган», «Град», самохідні гармати «Піон», «Гіацинт-С», самохідні гаубиці «Мста-С», «Акація», «Гвоздика», причіпні гармати «Гіацинт-Б», «Мста-Б», Д-20, Д-30, протитанковий ракетний комплекс «Штурм-С», та протитанкова гармата «Рапіра», комплекси командирських машин управління 1В12 (гусеничний) та 1В17 (колісний).

Основним завданням розвитку ракетних військ і артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України є забезпечення відповідності структури, оснащення та рівня готовності військових частин і підрозділів ракетних військ і артилерії до вимог сьогодення, поступове формування перспективного обриса ракетних військ і артилерії та втілення в життя головної ідеї розвитку ракетних військ і артилерії — створення розвідувально-вогневої системи як основної складової єдиної бойової системи. Крім того здійснюються заходи щодо модернізації та прийняття на озброєння новітніх засобів вогневого ураження.

Війська протиповітряної оборони Сухопутних військ — організаційно входять до складу загальновійськових з'єднань і частин та виконують завдання в єдиній системі протиповітряної оборони держави. Вони призначені для прикриття своїх військ та важливих об'єктів у всіх видах бойових дій (операціях), під час перегрупування (переміщення) та розташування військ на місці. Військові частини і підрозділи військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України спільно з Повітряними Силами, іншими видами і родами військ Збройних Сил України ведуть розвідку повітряного противника і оповіщають про нього свої війська, знищують зенітними ракетами і вогнем зенітної артилерії літаки, вертольоти, крилаті ракети, безпілотні літальні апарати та інші повітряні цілі; ведуть боротьбу із засобами повітряної розвідки, повітряними десантами противника у польоті, зокрема в умовах застосування противником зброї масового ураження, високоточної зброї та засобів РЕБ. До складу військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України входять зенітні ракетні полки оперативних командувань, зенітні ракетні, зенітні ракетно-артилерійські, зенітні артилерійські та радіолокаційні підрозділи загальновійськових з'єднань та військових частин. На озброєнні військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України перебувають зенітні ракетні комплекси «Оса-АКМ», «Стріла-10», зенітні гарматно-ракетні комплекси «Тунгуска», переносні зенітні ракетні комплекси «Ігла» та «Ігла-1», зенітні артилерійські комплекси «Шилка» та ЗУ 23-2, радіолокаційні станції та рухомі пункти управління. Перспективами розвитку військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України передбачено розвиток системи управління, приведення відповідно до складу та структури військ визначеним завданням, вдосконалення форм і способів застосування та підготовки військ, створення нового та модернізація існуючого озброєння, нарощування спроможностей щодо виявлення й ураження засобів повітряного нападу противника.

Армійська авіація — грізна складова Сухопутних військ Збройних Сил України в сучасному бою, призначена для виконання авіаційної підтримки загальновійськового бою. Частини і підрозділи армійської авіації ведуть розвідку, знищують бойову техніку та живу силу противника при обороні наших військ, здійснюють вогневу підтримку під час наступу чи контратаки, висаджують тактичний десант, доставляють у вказані райони бойову техніку та особовий склад, евакуюють поранених особовий склад та виконують інші важливі завдання. З'єднання та частини армійської авіації Сухопутних військ України мають на озброєнні вертольоти типу Мі-8, Мі-24 та їх модифікації, які дозволяють виконувати всі завдання за призначенням. Вертолїтники достойно справляються з покладеними на них повсякденними завданнями в районі проведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції), гідно представляють нашу країну у миротворчих операціях, демонструючи високий професійний вишкіл.

Спеціальні війська призначені для забезпечення бойової діяльності Сухопутних військ Збройних Сил України, які мають у своєму складі розвідувальні, інженерні, топографічні частини та підрозділи, військові частини зв'язку, радіохімічного та бактеріологічного захисту та радіоелектронної боротьби.

Командування логістики є структурним підрозділом Командування Сухопутних військ Збройних Сил України та призначено для організації логістичного забезпечення повсякденної діяльності, заходів підготовки, відомобілізування і оперативного розгортання, відновлення боєздатності Сухопутних військ Збройних Сил України, підготовки та ведення територіальної оборони в межах сухопутної території Держави та управління військовими частинами та підрозділами логістичного забезпечення Сухопутних військ Збройних Сил України під час виконання визначених завдань.

Військові частини та підрозділи логістичного забезпечення Сухопутних військ Збройних Сил України вирішують завдання щодо організації експлуатації озброєння та військової техніки, забезпечення військ озброєнням та військовою технікою, матеріально-технічними засобами, харчування, лазне-прального обслуговування, розквартирування військ, експлуатацію об'єктів військової інфраструктури.

Командування територіальної оборони є структурним підрозділом Командування Сухопутних військ ЗС України, яке призначене для планування, застосування та керівництва територіальною обороною в межах сухопутної території України, організації розвитку системи територіальної оборони, підготовки військових частин (підрозділів) територіальної оборони та забезпечення їх готовності до виконання завдань.

Військові частини територіальної оборони призначені для виконання завдань щодо охорони та захисту державного кордону, забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил), охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій, боротьби з диверсійно-

розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями та підтримання правового режиму воєнного стану. До них належать бригади територіальної оборони та окремі стрілецькі батальйони.

Сухопутні війська ЗС України роблять впевнені кроки щодо досягнення відповідності стандартам НАТО та взаємосумісності з підрозділами держав-членів Північноатлантичного Альянсу. Основна увага зосереджується на трьох основних напрямках:

участі у багатонаціональних навчаннях на території України та за її межами;

підготовці українських військових у рамках іноземних тренувальних місій на території України;

участі у заходах в рамках програми «Партнерство заради миру».

За значний внесок в обороноздатність країни Указом Президента України Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України від 18 жовтня 1997 року встановлено професійне свято — День Сухопутних військ Збройних Сил України, яке відзначається щорічно 12 грудня.

Військово-Повітряні Сили України

Основні завдання Повітряних Сил України :

- завоювання переваги у повітрі;
- прикриття угруповань військ і об'єктів від ударів противника з повітря; авіаційна підтримка Сухопутних військ та забезпечення бойових дій Військово-морських Сил зрив маневру військ противника та його перевезень

- висадка повітряних десантів та боротьба з десантами противника на землі і у повітрі;
- ведення повітряної розвідки;
- здійснення повітряних перевезень своїх військ і матеріальних засобів;
- руйнування та знищення військових, військово-промислових, енергетичних об'єктів, вузлів і комунікацій противника.

Структурно Повітряні Сили складаються із командування, повітряних командувань, Харківського національного університету Повітряних Сил, військових частин та установ безпосереднього підпорядкування.

До складу Повітряних Сил належать роди авіації: бомбардувальна, винищувальна, штурмова, розвідувальна, транспортна та роди військ: зенітні ракетні та радіотехнічні війська. Також до складу Повітряних Сил входять окремі військові частини і підрозділи спеціальних військ, це — розвідувальні, інженерні, радіаційного, хімічного і бактеріологічного захисту, зв'язку, автоматизованих систем управління та радіотехнічного забезпечення, радіоелектронної боротьби, метеорологічного забезпечення, частини матеріально-технічного і медичного забезпечення та інші.

— літаки МіГ-29, Су-27, Су-25, Су-24М, Су-24МР, Л-39, Іл-76МД, Ан-26, Ан-24, Ан-30, Ту-134, вертольоти Мі-8, Мі-2, безпілотні літаки-розвідники ВР-2 «Стриж» (Ту-141) та ВР-3 «Рейс» (Ту-143), сучасні безпілотні авіаційні комплекси BAYRAKTAR TB2 та ACS-3;

— зенітні ракетні комплекси: С-300ПТ, С-300ПС, С-300В1, С-125-2Д1, Бук-М1;

— на озброєнні радіотехнічних військ Повітряних Сил, окрім техніки радянського виробництва, є сучасні зразки озброєння українського виробника: РЛС 36Д6М, 79КБ, П-18 «Малахит», П-18МА, ПРВ-16МА та інші.

Військово-Морські Сили Збройних Сил України.

Військово-Морські Сили Збройних Сил України призначені для стримування або відсічі у взаємодії з іншими видами Збройних Сил, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами збройної агресії проти України з моря та на приморських напрямках.

Організаційно Військово-Морські Сили Збройних Сил України включають Командування Військово-Морських Сил ЗС України, Морське командування, флотилію, Командування морської піхоти, військово-морські бази, надводні сили, морську авіацію і артилерію, частини та підрозділи забезпечення, а також військові навчальні заклади.

Десантно-штурмові війська Збройних Сил України

Десантно-штурмові війська Збройних Сил України — окремий рід військ ЗС України, що характеризується високою маневреністю та автономністю дій, призначений для швидкого розгортання з метою прикриття (оборони) окремих напрямків (районів), ведення наступальних (штурмових) дій, а також охоплення противника повітрям, ведення бойових дій у його тилу.

Ведення операцій (бойових дій) Десантно-штурмовими військами дозволить розширити зону ведення воєнних дій від переднього краю до тилової границі, посіяти паніку та паралізувати дії противника і його волю до опору, дезорганізувати його систему управління військами і зброєю, роботу тилу та тим самим створити сприятливі умови для перемоги навіть над переважаючими силами противника.

Організаційно до складу ДШВ ЗС України входять:

командування ДШВ ЗС України, як орган військового управління оперативного рівня, що виконує функції генерування, планування застосування та управління діями військ;

бойові з'єднання, військові частини, підрозділи бойового та тилового забезпечення.

За функціональним призначенням бойові з'єднання, військові частини та підрозділи Десантно-штурмових військ розподіляють на десантно-штурмовий та повітрянодесантний компоненти.

Десантно-штурмовий компонент — десантно-штурмові та аеромобільні підрозділи, військові частини, з'єднання, які призначені для ведення десантно-штурмових дій.

Повітрянодесантний компонент — парашутно-десантні, десантно-штурмові підрозділи, військові частини, з'єднання та повітрянодесантна військова частина, які призначені для ведення бою, бойових дій різними за складом та характером завдань, що виконуються повітряними десантами.

У складі повітрянодесантної та десантно-штурмових бригад можливо виділити окремо штурмовий компонент, що характеризується поєднанням

високої тактичної мобільності та підвищеними (у порівнянні з лінійними підрозділами) вогневими можливостями. Штурмовий компонент складають тактичні групи, створені на основі десантно-штурмових, парашутно-десантних батальйонів (рот), підсилених танковими, артилерійськими, зенітними (зенітно-артилерійськими) підрозділами, а також підрозділами бойового забезпечення та логістики. Найбільш доцільно застосовувати дані тактичні групи для подолання укріплених районів, опорних пунктів противника, знищення (виведення з ладу) його важливих об'єктів, що мають достатнє фортифікаційне обладнання та розвинуту систему охорони і оборони.

Сили спеціальних операцій Збройних Сил України

Сили спеціальних операцій – це окремий рід сил, є складовою ЗСУ, який може залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, організації та підтримання дій руху опору, проведення військових інформаційно-психологічних операцій, боротьби з тероризмом і піратством, заходів щодо здійснення захисту життя, здоров'я громадян та об'єктів (майна) державної власності за межами України, забезпечення їх безпеки та евакуації (повернення), посилення охорони державного кордону, захисту суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, забезпечення безпеки національного морського судноплавства України у відкритому морі чи у будь-якому місці, що знаходиться поза межами юрисдикції будь-якої держави, заходів щодо запобігання розповсюдженню зброї масового ураження, протидії незаконним перевезенням зброї і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів у відкритому морі, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві, міжнародних антитерористичних, антипіратських та інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Загальна структура ССПО складається з військових частин спеціального призначення, інформаційно-психологічних операцій та забезпечення.

Призначення, організаційно-штатна структура механізованих підрозділів та з'єднань

Організація бригади як ланки військового формування представляє його структуру (склад), що забезпечує найвигідніше і найбільш доцільне сполучення різних підрозділів і видів зброї з метою підтримки високої боєздатності й успішного ведення бойових дій.

Основними формами організації військ у даний час є: відділення (екіпаж, розрахунок), взвод, рота (батарея), батальйон (дивізіон), бригада, корпус.

Організаційна структура підрозділів механізованої бригади:

Бригада – основне загальновійськове тактичне з'єднання (адміністративно-господарська одиниця) Сухопутних військ Збройних Сил України і призначена для виконання тактичних завдань у складі армійського корпусу, або самостійно у взаємодії із з'єднаннями та частинами видів

Збройних Сил, родів військ і спеціальних військ, а також іншими військовими формуваннями.

Основними завданнями бригади є:

- прикриття державного кордону з метою недопущення проникнення терористичних, диверсійно-розвідувальних груп та інших незаконних збройних формувань на територію держави;

- ведення бою після відмобілізування та приведення у вищі ступені бойової готовності: *в обороні* – утримання важливих районів місцевості, рубежів і позицій, відбиття ударів противника і завдання йому ураження та створення умов для проведення корпусного контрудару, або участь у проведенні контр наступальної операції корпусу; *в наступі* – прорив оборони противника, розгром його підрозділів, захоплення важливих районів, рубежів та об'єктів, форсування водних перешкод з ходу, переслідування противника, ведення зустрічних боїв або розвиток наступу в глибині оборони противника; пересування шляхом здійснення маршу, перевезення залізничним, морським (річним) та повітряним транспортом, або комбінованим способом; при цьому вона може використовуватись як передовий ешелон АК або у складі головних сил.

Вказані завдання бригада може виконувати в повному складі, частиною сил, або окремими підрозділами з відповідним посиленням. Бригада може виконувати інші завдання за окремим призначенням.

Призначення механізованого батальйону:

Механізований батальйон організаційно входить до складу механізованої бригади та є основним загальновійськовим тактичним підрозділом і розрахунковою тактичною одиницею з'єднання при плануванні бою та проведенні розрахунків для здійснення маршу, перевезень по залізниці, водним та повітряним шляхом і та ін.

Механізований батальйон забезпечений сучасним озброєнням, бойовою та іншою технікою, веде потужний вогонь, має високу рухомість, маневреність, броньовий захист і стійкість до дії зброї масового ураження противника.

Механізований батальйон може здійснювати марш на великі дистанції, швидко використовувати результати ударів для завершення розгрому противника. Він в змозі у взаємодії з сусідами і самостійно успішно вести наступ, або стійко утримувати район, що займає, в обороні на різній місцевості та при будь-якій погоді, а також знищувати повітряні десанти, літаки, гелікоптери та інші низько літаючі цілі противника.

Механізований батальйон може мати на озброєнні бойові машини піхоти (БМП-1; БМП-2) або бронетранспортери (БТР-70; БТР-80).

Організація механізованого батальйону на БМП (БТР):

До командування механізованого батальйону на БМП (БТР) входять:

- командир батальйону (підполковник);
- заступник командира батальйону (майор);
- заступник командира батальйону з МПЗ (майор);
- заступник командира батальйону з логістики (майор);

До штабу батальйону входять:

- начальник штабу - перший заступник командира батальйону (майор);
- заступник начальника штабу (капітан);

- начальник зв'язку батальйону - начальник вузла зв'язку (старший лейтенант);

До бойових підрозділів входять:

- три механізованих роти;
- мінометна батарея;
- зенітний ракетний взвод;
- гранатометний взвод;

В механізованому батальйоні на БТР додатково є протитанковий взвод.

До підрозділів бойового забезпечення входять:

- розвідувальний взвод;
- вузол зв'язку;
- інженерно-саперний взвод;

До підрозділів тилового та технічного забезпечення входять:

- взвод матеріально-технічного забезпечення;
- медичний пункт.

Призначення механізованої роти на БМП (БТР)

Механізована рота організаційно входить в склад механізованого батальйону. Механізована рота являється тактичним підрозділом і служить розрахунковою одиницею при проведенні різноманітних технічних розрахунків в механізованій бригаді.

Механізована рота має на озброєнні сучасну техніку, володіє могутнім вогнем, високою рухомістю, маневреністю, броньовою захищеністю та стійкістю до дії зброї масового ураження.

Механізована рота спроможна здійснювати марш на великі відстані, вона здатна у взаємодії з сусідами та самостійно успішно вести наступ, або утримувати опорний пункт, що займає в обороні на різноманітній місцевості при будь-яких погодних умовах, а також знищувати повітряний десант, літаки, вертольоти та інші низько літаючі цілі противника.

Механізована рота може мати на озброєні бойові машини піхоти (БМП-1; БМП-2) або бронетранспортери (БТР-70; БТР-80).

Організація механізованої роти на БМП (БТР):

До командування (управління) механізованої роти на БМП (БТР) входять:

- командир роти (капітан);
- заступник командира роти з МПЗ (старший лейтенант);
- старший технік (прапорщик, старший прапорщик);
- старшина роти (прапорщик, старший прапорщик);
- бойовий медик (сержант);
- старший механік - водій роти (старший солдат);
- навідник - оператор (рядовий);
- оператор СБР - 3 (станція ближньої розвідки) (старший солдат).

До бойових підрозділів входять:

- три механізованих взводи.

В механізованій роті на БТР додатково є протитанковий взвод.

Призначення механізованого взводу на БМП (БТР)

Механізований взвод організаційно входить до складу механізованої роти. Механізований взвод являється тактичним підрозділом і служить розрахунковою одиницею при проведенні різноманітних тактичних розрахунків в механізованому батальйоні. Механізований взвод оснащений сучасним озброєнням, військовою технікою, володіє потужним вогнем, високою рухомістю, маневреністю та стійкістю до дії зброї масового ураження противника. Механізований взвод діє, як правило, в складі роти. В розвідці, штурмовій групі, в бойовій, похідній і сторожовій охороні він може виконувати задачі самостійно. Механізований взвод може здійснювати марш на велику відстань. Механізований взвод може у взаємодії з сусідами і самостійно успішно вести наступ, або утримувати опорний пункт, що займає в обороні на різноманітній місцевості і за умов будь-якої погоди, а також знищувати повітряні десанти, літаки, вертольоти та інші цілі противника, що низько літають.

Механізований взвод може мати на озброєнні бойові машини піхоти (БМП-1, БМП-2), або бронетранспортери (БТР-70, БТР-80).

Механізований взвод на БМП (БТР) складається з трьох механізованих відділень.

Призначення механізованого відділення на БМП (БТР).

Механізоване відділення - організаційно входить до складу механізованого взводу. Механізоване відділення являє собою первісний (нижчий) тактичний підрозділ і служить розрахунковою одиницею при проведенні різноманітних тактичних розрахунків в механізованій роті.

Сучасне озброєння механізованого відділення дозволяє йому вести боротьбу не тільки з піхотою, але також з танками противника. Наявність в механізованому відділенні протитанкових засобів (ручних протитанкових гранатометів, БМП (БТР), ручних протитанкових гранат) дозволяє йому знищувати танки та інші броньовані цілі противника.

Високій темп вогню дозволяє відділенню в короткій термін зосереджувати вогонь по найбільш важливим цілям, а при необхідності, і вести вогонь по низько літаючим цілям.

Значення відділення як самого дрібного підрозділу особливо підвищується під час атаки, в рукопашній схватці, при веденні бойових дій в будівлях (будовах) та в інших умовах, де успіх бою залежить від рішучості, ініціативи, сміливості та хоробрості, проявлених кожним солдатом, групою солдат та відділенням в цілому.

Відділення, як правило, діє в складі механізованого взводу. В окремих випадках механізоване відділення може виконувати задачі самостійно.

Механізоване відділення може мати на озброєнні бойові машини піхоти (БМП-1; БМП-2), або бронетранспортери (БТР-70; БТР-80).

2. Обов'язки і поведінка солдата в бою.

Для досягнення перемоги над противником **кожен солдат** повинен досконало знати й утримувати в постійній бойовій готовності свою зброю і бойову техніку, майстерно володіти ними й уміло їх застосовувати. Крім того, бути в готовності замінити в разі потреби товариша або командира, який вибув

зі строю, тому знання суміжної військової спеціальності вважається обов'язковим.

Кожен солдат зобов'язаний:

- знати і розуміти поставлене йому завдання, завдання відділення;
- уміти вести розвідку противника і місцевості, під час виконання поставленого завдання постійно вести спостереження, вчасно виявляти та уражати противника;
- знати штатне озброєння (штатну зброю);
- знати розміри, обсяг, послідовність і терміни обладнання фортифікаційних споруд;
- уміти швидко обладнувати окопи й укриття, у тому числі й з використанням вибухових речовин, здійснювати їх маскуванню;
- стійко і завзято діяти в обороні, сміливо і рішуче в наступі;
- проявляти хоробрість, ініціативу і спритність у бою, надавати допомогу товаришу;
- уміти вести вогонь по літаках, вертольотах і інших повітряних цілях, що діють на малих висотах, зі стрілецької зброї;
- знати способи захисту від зброї масового ураження і високоточної зброї противника;
- уміло використовувати захисні й маскувальні властивості місцевості та місцевих предметів, засоби індивідуального захисту і захисні властивості машин;
- уміти долати загородження, перешкоди і зони зараження, установлювати і знешкоджувати протитанкові і протипіхотні міни;
- уміти проводити спеціальну обробку;
- без дозволу командира не залишати свого місця в бою;
- у разі поранення або ураження радіоактивними, отруйними речовинами, біологічними засобами, а також запалювальною зброєю вживати необхідних заходів само- і взаємодопомоги та продовжувати виконання завдання;
- якщо буде наказано відправитися до медичного пункту, взяти з собою особисту зброю;
- у разі неможливості убути на медичний пункт – відповзти зі зброєю в укриття (місце збору поранених) та чекати санітарів;
- уміти готувати озброєння і боєприпаси до бойового застосування, швидко і спритно споряджати патронами обойми, магазини, стрічки;
- стежити за витратою боєприпасів і заправки БМП (БТР) паливом, вчасно доповідати своєму командирі про витрати 0,5 і 0,75 носимого (возимого) запасу боєприпасів і наявності пального;
- у разі пошкодження БМП (БТР) швидко вживати заходів щодо їх відновлення.

Кожен сержант і солдат зобов'язаний захищати командира в бою, у разі його поранення або загибелі бути готовим взяти на себе командування підрозділом.

кодексом поведінки учасника бойових дій

Мета даного Кодексу - виховання особового складу в дусі гуманізму та людяності, дотримання моральних норм і загальновизнаних принципів міжнародного гуманітарного права.

Міжнародне гуманітарне право (право збройних конфліктів, або право війни) прагне полегшити страждання людей, що спричинені лихом війни, обмежує вибір засобів і методів ведення воєнних дій, зобов'язує сторони, що воюють, щадити осіб, які не беруть або перестали брати участь у воєнних діях.

Під час війни щодо противника необхідно дотримуватись певних правил.

Такі правила містяться, головним чином, у чотирьох Женевських конвенціях 1949 року про захист жертв війни та у двох Додаткових протоколах до них від 8 червня 1977 року.

188 держав узяли на себе зобов'язання за Женевськими конвенціями 1949 року про захист жертв війни щодо:

- необхідності однакового догляду за пораненими, як своїми, так і противника;
- поваги до фізичної недоторканності, честі, гідності, сімейних прав, моральних засад і релігійних переконань особи;
- заборони тортур і жорсткого поводження, страти без суду та нещадного знищення, депортації, взяття заручників, мародерства, пограбувань і знищення цивільних об'єктів;
- надання права делегатам Міжнародного комітету Червоного Хреста відвідувати осіб, які перебувають у полоні чи ув'язненні, та вести з ними розмову без свідків.

Відповідно до чинного законодавства Україна також має обов'язки за цими конвенціями.

Основні поняття міжнародного гуманітарного права:

1. **Право війни** - це сукупність міжнародних правил ведення воєнних дій та захисту жертв таких дій.

2. **Комбатанти** - це особи, які входять до складу збройних сил (за винятком медичного і духовного персоналу). Вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях і повинні відрізняти себе від цивільного населення відкритим носінням встановленої форми одягу, розпізнавальних знаків (погонів, емблем тощо) та зброї.

3. **Військовополонені** - це комбатанти, які захоплені в полон противником.

4. **Воєнні об'єкти** - це комбатанти, військові і транспортні засоби, а також позиції та ділянки місцевості, що мають значення для ведення воєнних дій.

5. **Цивільні особи** - особи, які не входять до складу збройних сил.

6. **Цивільні об'єкти** - об'єкти, що не використовуються з воєнною метою.

Під час вирішення питань, що стосуються дотримання міжнародних правил ведення воєнних дій, слід звертатися за допомогою до юридичних радників, функції яких покладаються на офіцерів юридичної служби.

Правила для солдата:

1. Будь дисциплінованим солдатом. Пам'ятай, що порушення права війни дискредитує і державу, і армію, і солдата. Замість того, щоб послаблювати боєздатність противника, такі порушення часто зміцнюють його.

2. Застосовуй зброю та фізичну силу лише проти комбатантів противника, нападай лише на військові об'єкти.

3. Не спричиняй надмірних руйнувань - більших, ніж цього потребує виконання бойового завдання.

4. Не веді бій з противником, якого знешкоджено, або з тим, який здається. Роззброй його і передай своєму командирі.

5. Підбирай поранених і хворих, надавай їм допомогу незалежно від того, на чиєму боці вони воювали.

6. Поводься гуманно зі всіма цивільними особами та із захопленим противником.

7. Взяття заручників забороняється.

8. Утримуйся від будь-яких актів помсти.

9. Стався з повагою до осіб і об'єктів з емблемою Червоного Хреста (Червоного Півмісяця), з білим прапором і з емблемами, якими позначені культурні цінності та персонал цивільної оборони.

10. Поважай чужу власність. Грабування забороняється, той, хто грабує і краде, стає кримінальним злочинцем.

11. Намагайся перешкоджати порушенню цих правил. Про всі порушення доповідай командирі.

Пам'ятай:

- держава дає тобі зброю для захисту мирного життя народу;
- ти зобов'язаний дотримуватись законів, виконувати вимоги Військової присяги, військових статутів, накази командирів (начальників), берегти військову честь, захищати власну та поважати чужу гідність;
- поважаючи права людини, ти завойовуєш підтримку людей;
- кожний учасник бойових дій має ставитись до людей так, як він би хотів, щоб ставилися до нього;
- людина є найвищою цінністю суспільства та держави, вона має право на життя, гуманне ставлення та особисту безпеку;
- поважай жінок та дітей з причини їх статі та віку, не допускай насилля та жорстокості щодо них - ті, хто не в змозі захистити себе, потребують турботи та особливої уваги;
- військовополонений зобов'язаний повідомити лише відомості, які необхідні для встановлення його особи (прізвище, ім'я, по батькові, військове звання, дату народження та особистий номер), фізичні або психічні тортури над військовополоненими забороняються;
- порушення права війни карається відповідно до чинного законодавства.

Пам'ятай:

- кожна людина має право на справедливий, належним чином установлений суд;
- кожній людині надається право на захист відповідно до основних юридичних гарантій, позбавлення цього права є порушенням;

- ніхто не може бути визнаний винним, доки не буде доведена його вина;
- серйозні порушення міжнародного гуманітарного права кваліфікуються як воєнні злочини.

Законодавством України встановлена кримінальна відповідальність за:

- злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні;
- мародерство;
- насильство над населенням у районі воєнних дій;
- погане поводження з військовополоненими;
- незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та зловживання ними.

Тому кожен солдат повинен знати і дотримуватися наступних основних норм міжнародного гуманітарного права:

- під час виконання поставленого завдання застосовувати зброю тільки проти противника та його військових об'єктів;
- не нападати на осіб і об'єкти, які перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права, якщо ці особи не роблять ворожих дій, а об'єкти не використовуються (не підготовлені до використання) у воєнних цілях;
- не заподіювати зайвих страждань, не завдавати більшого збитку, ніж необхідно для виконання бойового завдання;
- якщо дозволяє обстановка, підбирати поранених, хворих і осіб, які утримуються від ворожих дій, та надавати їм допомогу;
- гуманно ставитися до цивільного населення, поважати його гідність;
- стримувати підлеглих і своїх товаришів від порушення норм міжнародного гуманітарного права, про випадки їх порушення доповідати старшому командирі.

Противника, який здався в полон, необхідно роззброїти, у разі потреби надати допомогу і передати своєму командирі. До полоненого противника необхідно ставитися гуманно.

Порушення цих правил не тільки безчестить Батьківщину, але й у встановлених законом випадках тягне за собою кримінальну відповідальність.

Під час виконання поставлених завдань усі командири, у межах своїх обов'язків, повинні враховувати норми міжнародного гуманітарного права під час прийняття рішення і забезпечити їх виконання своїми підлеглими.

3.Правила, що захищають осіб, які не беруть участі у бойових діях.

Некомбатанти (ті, які не воюють) - особи, які входять до складу збройних сил та надають їм допомогу, але безпосередньої участі у воєнних діях не беруть. До них належать медичний персонал, духовні особи, військові кореспонденти тощо. До вказаних осіб не повинна застосовуватися зброя доти, доки вони зайняті виконанням своїх безпосередніх обов'язків.

Медичний персонал (як військовий, так і цивільний) - це особи, які входять до складу медичних формувань і призначені (постійно або тимчасово):

- для виконання винятково медичних цілей - розшуку, евакуації, транспортування та надання допомоги пораненим, хворим і особам, які потерпіли корабельну аварію (аварію літального апарата), а також для здійснення профілактики захворювань або для здійснення адміністративно-господарського забезпечення медичних формувань та роботи на санітарному транспорті.

Медичний персонал збройних сил може мати особисту стрілецьку зброю для самооборони та захисту поранених і хворих.

Духовний персонал (як військовий, так і цивільний) - означає осіб, які виконують виключно релігійні (духовні) функції.

Медичний і духовний персонал противника користується повагою та захистом і не може бути об'єктом нападу, якщо під час його перевірки він не чинить дій, які виходять за рамки його фахових (медичних або духовних) обов'язків, та утримується від будь-яких ворожих дій.

Медичний і духовний персонал повинен дотримуватися встановлених правил розпізнавання.

Медичний і духовний персонал не може бути взятий у полон, але може бути затриманий у разі, коли цього потребують медичний стан чи духовні потреби військовополонених. При цьому вони можуть надавати медичну (духовну) допомогу і військовослужбовцям з'єднання, військової частини протилежної сторони. У такому разі їм надається такий самий захист, як і військовополоненим. Для забезпечення охорони вказаного персоналу від можливого зазіхання на фізичну недоторканність, під час виконання ним медичних (духовних) обов'язків здійснюється його конвоювання.

За необхідності медичному і духовному персоналу надається можливість ведення кореспонденції з питань медичної (духовної) діяльності.

Захоплений тимчасовий медичний персонал противника отримує статус військовополоненого і, за необхідності, може використовуватись для виконання медичних функцій відповідно до рівня його фахової підготовки.

Забороняється притягувати затриманий медичний і духовний персонал до виконання робіт, які не пов'язані з його функціональними обов'язками.

Журналісти, які не входять до складу збройних сил і знаходяться в службових відрядженнях у районах збройних конфліктів, вважаються цивільними особами та знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права за умови, що вони не чинять ніяких ворожих дій.

4. Статус військовополоненого, поводження з військовополоненими. Захист культурних цінностей та цивільних осіб.

Військовополонені - комбатанти, які опинились у полоні, незалежно від їхнього стану - здорові вони, хворі або поранені.

Крім того, до військовополонених відносяться захоплені противником:

- особовий склад ополчень і добровільних загонів;
- особи, які на законних підставах прямують за збройними силами, але не входять до їхнього складу (цивільні члени екіпажів військових літальних апаратів, члени робочих команд і служб, на які покладено побутове

обслуговування збройних сил тощо) та мають посвідчення особи встановленого зразка;

- члени екіпажів торгових суден і екіпажі літаків (вертольотів) цивільної авіації, якщо вони не користуються більшим пільговим режимом через інші положення міжнародного гуманітарного права;
- населення неокупованої території, яке стихійно, за власним бажанням, береться за зброю для боротьби з військами, що вторгаються, і яке не встигло сформуватися у регулярні війська (за умови відкритого носіння ним зброї та дотримання норм міжнародного гуманітарного права).

Військовополонені перебувають під владою держави, представники збройних сил якої взяли їх у полон, а не окремих осіб або військових формувань.

Полон є не покаранням, а тимчасовим обмеженням можливості брати участь у бойових діях.

З військовополоненими слід поводитись гуманно, не допускати щодо них актів насильства, залякування та образ.

Військовополонені у повному обсязі зберігають свою цивільну правоздатність, якою вони користувались до полону.

Пораненим і хворим із числа військовополонених повинна надаватись своєчасна медична допомога.

До офіцерів та військовополонених, які прирівняні до них, необхідно ставитися з повагою, відповідною до їхнього звання та віку.

Військовополонені підпорядковуються законам, військовим статутам і наказам тієї держави, збройні сили якої їх захопили. Остання має право вжити судових або дисциплінарних заходів відносно будь-якого військовополоненого, який скоїв порушення цих законів, військових статутів або наказів. Військовополонений може бути покараний лише один раз за один і той же проступок або по одному і тому ж звинуваченню.

Статус військовополоненого і право на відповідне поводження з ним набирають силу з моменту взяття військовослужбовця у полон.

Військовополонений зобов'язаний пред'являти своє посвідчення особи за будь-якої вимоги.

Посвідчення особи у військовополоненого не вилучається, а за відсутності такого в корпусних пунктах прийому військовополонених йому оформляється і видається тимчасове посвідчення особи.

У тому випадку, якщо підрозділ, який захопив військовополонених, не в змозі забезпечити їх евакуацію, утримання та охорону, доти, доки евакуація не стане можливою, цьому підрозділу слід звільнити військовополонених та вжити заходів щодо забезпечення:

- власної безпеки (наприклад, швидко висунутися в інший район);
- безпеки тих, кого звільняють (наприклад, передати відомості про них тим, хто зможе прийти на допомогу, забезпечити сигнальними засобами для позначення місця знаходження).

Допит військовополонених повинен проводитись зрозумілою для них мовою, без застосування катувань та інших примусових заходів.

Під час допиту кожний військовополонений зобов'язаний повідомити лише своє прізвище, ім'я та по батькові, військове звання, дату народження і особистий номер або, через брак такого, іншу рівноцінну інформацію.

Військовополонених слід обшукати, роззброїти, забезпечити їх захист, надати медичну допомогу і евакуювати.

Усі речі та предмети особистого користування (крім зброї, військового спорядження і бойових документів), засоби індивідуального захисту, знаки розпізнавання та державної належності, нагороди (відзнаки), предмети обмундирування і харчування, грошові суми та предмети, що мають суб'єктивну цінність, залишаються у власності військовополонених. Виняток складають випадки, коли вилучення вказаних предметів і речей диктується необхідністю забезпечення безпеки військовополонених. У такому разі вилучення здійснюється лише за розпорядженням офіцера, який відповідає за утримання військовополонених, після складання акта і видачі військовополоненому розписки із розбірливо вказаними посадою, військовим званням, прізвищем, іменем та по батькові особи, яка видала цю розписку.

Усі зазначені в розписці речі, а також грошові суми повинні бути повернуті військовополоненим із закінченням їхнього полону в тому вигляді, у якому вони були вилучені.

Культурні цінності - об'єкти, що мають велике значення для культурної спадщини народів і відіграють важливу роль в духовному житті людей (пам'ятники архітектури та історії, твори мистецтва, релігійні або світські пам'ятники, археологічні об'єкти, музеї, бібліотеки, архіви, театри тощо).

В Україні облік об'єктів культурної спадщини ведеться у Державному реєстрі національного культурного надбання, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1992 року № 466 "Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання".

Культурні цінності не повинні використовуватись у воєнних цілях.

Культурним цінностям, що мають виняткове значення, надається спеціальний захист. Число таких об'єктів обмежене і вони заносяться до Міжнародного Реєстру культурних цінностей, які знаходяться під спеціальним захистом.

Персонал, який відповідає за захист і охорону культурних цінностей - особи, на яких покладені обов'язки щодо охорони культурних цінностей; з метою забезпечення самозахисту він може бути озброєний особистою стрілецькою зброєю.

Цивільною особою є будь-яка особа, яка знаходиться у районі воєнних дій, не входить до складу збройних сил і утримується від будь-яких ворожих дій. У разі сумніву щодо того, чи є особа цивільною - вона вважається цивільною.

Цивільне населення складається із цивільних осіб. Наявність серед цивільного населення окремих людей, які не підпадають під визначення цивільних осіб, не позбавляє решту населення цивільного статусу і захисту, який надається міжнародним гуманітарним правом.

Цивільне населення та окремі цивільні особи знаходяться під захистом, який **забороняє**:

- перетворювати їх в об'єкти нападу;

- використовувати для захисту певних пунктів або районів від нападу противника (зокрема, для захисту військових об'єктів);
- здійснювати напади невибіркового характеру, до яких відносяться:
 - напади, які не спрямовані на конкретні воєнні об'єкти і які можуть спричинити невинуваті втрати серед населення або надмірні пошкодження цивільним об'єктам;
 - напади, використання яких не забезпечує дотримання принципів міжнародного гуманітарного права.

Жінки і діти користуються особливою повагою, міжнародне гуманітарне право передбачає їх захист від зґвалтування, примусу до проституції та будь-яких інших непристойних зазіхань.

Цивільні особи, які підозрюються в участі у збройному конфлікті, затримуються і передаються правоохоронним органам.

До моменту передачі забезпечується їхня охорона від можливого зазіхання на фізичну недоторканність.

Забороняється знищення, вивіз або приведення в несправність об'єктів, що необхідні для виживання цивільного населення (запасів продуктів харчування, сільськогосподарських районів, в яких виробляються продукти харчування, посівів, худоби, споруд, призначених для постачання питною водою і збереження її запасів, іригаційних споруд тощо), якщо вони не використовуються в інтересах військових частин (підрозділів) противника або прямої підтримки їх бойових дій.

Знищення, вивезення або приведення в несправність таких об'єктів не повинно призводити до голоду та вимушеного виїзду цивільного населення.

Припускається знищення, вивезення або приведення в несправність об'єктів, які необхідні для виживання цивільного населення, в інтересах оборони своєї національної території від вторгнення противника у разі воєнної необхідності. Принцип воєнної необхідності полягає у встановленні особливих випадків, де допускається відступ від принципів захисту певних категорій осіб і об'єктів для забезпечення виконання поставленого завдання. У таких випадках захист може бути обмежений, призупинений або знятий.